

Vatnajökulsþjóðgarður

Atvinnustefna

24. júní 2019

Útgáfa 1.0

Inngangur

Markmið með stofnun Vatnajökulsþjóðgarðs, skv. 2. gr. laga um þjóðgarðinn nr. 60/2007, er að:

1. Vernda náttúru svæðisins, svo sem landslag, lífríki, jarðmyndanir og menningarminjar.
2. Gefa almenningi kost á að kynna og njóta náttúru og sögu svæðisins.
3. Stuðla að rannsóknum á svæðinu, fræða um það og ýta undir aukinn skilning almennings á gæðum og sérstöðu svæðisins.
4. Leitast við að styrkja byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni þjóðgarðsins, m.a. með því að hvetja til sjálfbærrar nýtingar gæða svæðisins.

Markmiðið er leiðarljós í öllu starfi þjóðgarðsins og stefnumótun, þar á meðal fyrir þá atvinnustefnu sem hér er sett fram. Hún útfærir leiðarljós sem fram koma í stjórnunar- og verndaráætlun þjóðgarðsins, sem snúast um náttúruvernd og sjálfbærni, samvinnu, virðingu og gæði (5. kafli) ásamt framtíðarsýn með meginstef um að vernda, viðhalda og þróa, að upplifa og að skapa (6. kafli).

Vatnajökulsþjóðgarður er vettvangur umfangsmikillar atvinnustarfsemi sem er mikilvæg forsenda þess að þjóðgarðurinn nái tilgangi sínum. Starfsemin, og stjórnsýsla þjóðgarðsins henni tengd, þarf því að einkennast af vandvirkni og metnaði.

Atvinnutengd starfsemi í þjóðgarðinum krefst samnings við Vatnajökulsþjóðgarð á forsendum sem finna má í lögum og reglugerð um þjóðgarðinn, stjórnunar- og verndaráætlun, þessari atvinnustefnu og öðrum stjórnvaldsfyrirmælum, eftir því sem við getur átt, t.d. um náttúruvernd, ferðamál, vinnumarkaðsmál, starfsleyfi og fleira.

Í reglugerð um Vatnajökulsþjóðgarð nr. 608/2008 er kveðið á um atriði sem tengjast málsmeðferð við útboð, gerð samninga og leyfisveitingar.

Í stjórnunar- og verndaráætlun þjóðgarðsins er kveðið á um umfang þjónustu, aðgengi, innviði og aðra þætti sem mynda umgjörð atvinnustarfseminnar, bæði almennt og eftir svæðum innan þjóðgarðsins.

Leiðarljós

Vatnajökulsþjóðgarður vill eiga gott samstarf við atvinnulífið og hafa eftirfarandi meginreglur í heiðri:

- Leitast er við að örva alla atvinnustarfsemi í Vatnajökulsþjóðgarði eða í nágrenni hans ef hún samrýmist markmiðum hans, er viðeigandi með hliðsjón af sérstöðu þjóðgarðsins eða svæða innan hans og í samræmi við lög, reglugerð, stjórnunar- og verndaráætlun og önnur fyrirmæli sem við geta átt.
- Allar ákvarðanir sem stjórn þjóðgarðsins og starfsmenn hans taka, einkennast af gegnsæi, skilvirkni og málefnalegri umfjöllun. Sanngjarn fyrirvari er hafður á öllum ákvörðunum sem líklegar eru til að snerta atvinnutengda hagsmunum. Leitast er við að milda áhrif óvæntra inngrípa á rekstur þjónustuaðila, t.d. ef grípa þarf til aðgerða vegna öryggismála, náttúruvára eða náttúruverndar.
- Þegar velja þarf milli þjónustuaðila er gætt fyllstu hlutlægni en jafnframt leitast við að gæta að fjölbreytni í hópi samningsaðilanna og þeirri þjónustu sem í boði er. Við val er tekið tillit til jákvæðra áhrifa sem starfsemi getur haft á byggð og atvinnustarfsemi í nágrenni þjóðgarðsins en samningsaðilum er ekki mismunað á grunni heimilisfestu.
- Samráð við hagaðila er virkt, skipulegt og til þess fallið að leiða í ljós mikilvæg úrlausnarefni í samskiptum þjóðgarðsins við atvinnulífið. Þjóðgarðurinn miðlar upplýsingum, tímanlega og ítarlega, um fyrirætlanir sínar og stjórnsýslu. Þjóðgarðurinn leggur einnig fram upplýsingar um náttúrufar, sögu og menningu, sem nýtast við þróun vöru og þjónustu.

- Í kröfum sem gerðar eru til þjónustuaðila er lögð áhersla á upplýsingagjöf um umfang og eðli starfseminnar og að þeir hafi kynnt sér stjórnun og vernd í þjóðgarðinum. Að öðru leyti er stuðst við almenn skilyrði í lögum, t.d. um starfsleyfi, öryggisáætlanir og tryggingar. Þjóðgarðurinn vinnur gegn ólöglegri atvinnustarfsemi.
- Samstarfsaðilar þjóðgarðsins geta treyst því að í þjóðgarðinum sé sú aðstaða, aðbúnaður og stýring sem hann gefur fyrirheit um í áætlunum sínum.
- Hófleg gjaldtaka í samræmi við heimildir þjóðgarðsins skv. lögum geti nýst til aðgangsstýringar og til að mæta kostnaði við þjónustu og eftirlit með dvalargestum.

Markmið og leiðir

Hér eru sett fram tiltekin markmið um atriði sem eru mikilvægar forsendur góðs samstarfs við atvinnulífið og, eftir atvikum, leiðir til að nálgast þau. Nánari útfærsla, með tímasetningum og í samræmi við fjárveitingar, kemur fram í verkefnaáætlunum.

Samráð við hagaðila

Fyrir liggja áætlun sem tilgreinir með hvaða hætti samráð verður haft við hagaðila, þ.m.t. við hvers konar aðila samráð verður haft, með hvaða hætti og hve oft.

Skilgreining þjónustupáttar

Stjórnunar- og verndaráætlun dragi upp skýra mynd af eðli og umfangi þjónustu og aðgengis sem stjórn þjóðgarðsins telur nauðsynlega til að gestir geti átt ánægjulega viðkomu og dvöl. Þar komi fram hvort og þá hvar takmarka þarf fjölda þjónustuaðila, t.d. vegna náttúruverndar, öryggis eða upplifunar gesta. Af því ræðst hvaða málsmeðferð, sbr. ákvæði reglugerðar, á við þegar kemur að vali á aðilum til að sinna þjónustunni.

- Við endurskoðun og breytingar á stjórnunar- verndaráætlun verði ákvæði t.d. um þjónustunet, þjónustustaði og aðgengi skýrð með hliðsjón af málsmeðferð vegna vals á þjónustuaðilum.
- Leitað verði samkomulags um framtíðartilhögun þjónustu á svæðum sem byggðust upp fyrir tilkomu Vatnajökulsþjóðgarðs.

Leyfi og samningar

Fyrir liggja aðgengileg eyðublöð, samningar og leiðbeiningar fyrir þá sem vilja stunda atvinnutengda starfsemi í þjóðgarðinum ásamt skýrum reglum og leiðbeiningum um málsmeðferð í reglugerð.

Umsóknir um leyfi og samningar feli í sér öflun upplýsinga m.a. um tegund og umfang starfsemi, hvar hún fari fram, starfsstöðvar þjónustuaðilans og tengiliði auk mats á mögulegum áhrifum starfseminnar á umhverfið og aðra gesti.

- Komið verði á laggirnar gagnagrunni um starfsemi sem leyfi er veitt fyrir og forsendur leyfisveitinga.
- Próað verði aðgengilegt viðmót fyrir rafrænar leyfisumsóknir og afgreiðslu þeirra.
- Próað verði skilvirkt verklag sem leiðir til skjótrar niðurstöðu við afgreiðslu umsókna og gerð samninga þegar það á við.

Auðkenning samningsaðila og leyfishafa

Samningsaðilar hafi heimild til að birta sérstakt kennimerki til staðfestingar á samstarfi sínu við þjóðgarðinn undir eðlilegum skilyrðum um að það sé gert á réttum forsendum. Á vef þjóðgarðsins megi finna lista yfir samningsaðila.

Miðlun

Sett verði fram áætlun um miðlun, byggð m.a. á fræðsluáætlun þjóðgarðsins, þar sem tilgreint er hvaða upplýsingum þjóðgarðurinn miðlar til þjónustuaðila og gesta, m.a. um:

- Öryggi og aðgengi
- Náttúruvernd og umgengnisreglur
- Náttúru- og menningarminjar í þjóðgarðinum
- Staðhætti (þ.m.t. landupplýsingar)
- Fréttir af starfi þjóðgarðsins og atburði sem honum tengjast

Fræðsla til þjónustuaðila og starfsfólks

Starfsfólki þjónustuaðila standi til boða fræðsluefni um þjóðgarðinn, innra starf hans (einkum öryggisog umhverfismál) og hvernig samstarfi við þjónustuaðila sé háttað.

- Próað verði stutt námskeið fyrir þjónustuaðila um starfshætti í þjóðgarðinum.
- Allir starfsmenn Vatnajökulsþjóðgarðs fái reglulega þjálfun og leiðbeiningar vegna fræðslu til þjónustuaðila, t.d. um náttúruvernd, öryggi og gæðamál.

Framfylgd og endurskoðun

Við staðfestingu atvinnustefnunnar í stjórn þjóðgarðsins verða enga skyndilegar breytingar á forsendum atvinnustarfsemi í þjóðgarðinum heldur hefst þá undirbúningur sem krefst vandvirkni og góðs samráðs við hagaðila. Vegna ólíkra forsendna þeirra sem þegar veita þjónustu með fastri aðstöðu innan þjóðgarðsins má búast við að samningar verði gerðir í skrefum, eftir því sem samkomulag næst. Aðrar leyfisveitingar verði innleiddar með góðum fyrirvara, auðveldu viðmóti og gagnlegum leiðbeiningum.

Ekki sjaldnar en árlega skal farið yfir reynslu sem safnast hefur af framkvæmd atvinnustefnunnar og sjónarmið hagaðila sem fram hafa komið. Þá skal stjórn meta hvort tilefni er til breytinga, annað hvort á atvinnustefnunni eða þeim málsmeðferðarákvæðum sem fram koma í reglugerð. Jafnframt skal metið hvort ákvæði um starfsemi og þjónustu í stjórnunar- og verndaráætlun eru fullnægjandi til að tryggja málefnalega afmörkun þeirrar starfsemi sem ástæða er til að heimila.

Á verkefnaáætlunum hvers árs verða verkefni sem lúta að innleiðingu þessarar atvinnustefnu í samræmi við mönnun og fjárveitingar.

Atvinnustefnuna skal endurskoða um leið og stjórnunar- og verndaráætlun, sbr. 7. mgr. 12. gr. laga um þjóðgarðinn.

Atvinnustefnu þessari er framfylgt í samstarfi þjóðgarðsins og umhverfis- og auðlindaráðuneytis.

Samþykkt á fundi stjórnar Vatnajökulsþjóðgarðs 24. júní 2019